

Boek: *Executieve functies versterken op school*

Een praktische gids voor leerkrachten

Korte omschrijving en doelgroep

Executieve functies versterken op school is een handig boek met praktische tips voor leerkrachten uit het primair en voortgezet onderwijs, die willen weten hoe ze hun leerlingen kunnen begeleiden om hun executieve functies te ontwikkelen.

Ook bij leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid kan het ontwikkelen van hun executieve functies een aandachtspunt zijn. Ook bij deze groep komt co-morbiditeit voor. Dit boek is niet specifiek geschreven voor deze doelgroep, maar hiervoor wel geschikt.

Deel 1 van het boek gaat over de basis van executieve functies en in deel 2 worden interventies beschreven die de executieve functies versterken. Deze interventies zijn voor een enkele leerling, een groepje leerlingen, je klas of school en is dan ook op maat te maken. Het grootste gedeelte is geschikt voor 80% van de leerlingen. Voor de overige leerlingen, die een meer intensieve aanpak nodig hebben staan in hoofdstuk 4 specifieke strategieën beschreven. Daarmee kun je ongeveer 15% meer leerlingen bereiken. Je kunt in principe de volgende dag al met de ideeën voor leerkracht en leerlingen aan de slag.

Uiterlijk van het materiaal

Kosten van het materiaal

Het boek kost €20 inclusief BTW.

Uitgever

Het boek is geschreven door Joyce Cooper-Kahn en Margaret Foster en is in 2014 uitgegeven door Hogrefe Uitgevers uit Amsterdam.

Aanschaf

Je kunt het boek aanschaffen bij o.a. bol.com, bruna.nl, BookSpot.nl of studystore.nl

Theoretische verantwoording

De schrijver van het boek is Joyce Cooper-Kahn. Zij is klinisch psychologe met als specialisatie de hulp aan kinderen en gezinnen bij het omgaan met emotionele en gedragsproblemen op school. Ze zet zich wereldwijd

in voor meer draagvlak voor jongeren met zwakke executieve functies. Daarnaast is ze medeoprichter van Psychological Resource Associates in Severna Park, Maryland, Verenigde Staten. De andere schrijver is Margaret Foster. Zij is leerspecialist en consultant bij de beoordeling van speciale behoeften en programmaontwikkeling in het onderwijs. Ze coacht via WIDE WORLD wereldwijd educatieve leiders.

Het boek geeft inzicht in wat executieve functies zijn en biedt hulp bij het versterken van deze functies bij leerlingen. Executieve functies is een containerbegrip voor de mentale processen die een begeleidende, controlerende rol hebben bij het denken en het gedrag. De auteurs geven aan dat executieve functies een aantal functies zijn met een neurologische basis die samenwerken bij het sturen van onze inspanningen om een doel te bereiken. Onderzoekers zijn het erover eens, dat het overkoepelende concept van de executieve functies het proces is van 'betekenisvol, doelgericht en toekomstgeoriënteerd gedrag' (Suchy, 2009). Hoe de executieve functies precies worden gedefinieerd verschilt. De schrijvers baseren hun beschrijvingen van de functies hoofdzakelijk op het werk van de deskundigen Gioia en Isquith (2000, 2002). De daaraan gekoppelde werkvormen zijn naast literatuur ook gebaseerd op inzichten uit hun eigen praktijk.

De executieve functies die in het boek terugkomen zijn plannen en organiseren, werkgeheugen, initiatief nemen, taakmonitoring, gedragsevaluatie, inhibitie, emotieregulatie en flexibiliteit. De interventies uit het boek zijn gebaseerd op het 'respons to Intervention-model' uit het speciaal onderwijs. Verder worden taken toegelicht, die gebaseerd zijn op de 'herziene Taxonomie van Bloom'. Het gaat hierbij om de lagere orde denkvaardigheden: onthouden en begrijpen en hogere orde denkvaardigheden: toepassen, analyseren, evalueren en creëren.

Executieve functies zijn voor leerlingen belangrijk, omdat ze bijdragen aan het bedenken van een plan van aanpak, het starten met dat plan, het helpen van het effectief reageren op veranderingen en bij het toewerken naar het doel van het plan (Diamond 2013). Als een leerling ouder wordt, wordt er vaak vanuit gegaan dat een leerling steeds beter in staat is om zijn executieve functies in te zetten, doordat ze steeds beter ontwikkeld zijn. Maar in de praktijk zijn er grote verschillen tussen kinderen in de ontwikkeling van deze functies. Die verschillen ontstaan door verschillen in de hersenontwikkeling, ontwikkelingsstoornissen, psychiatrische stoornissen en/of stress die een leerling te verduren heeft (gekregen; Center on the Developing Child at Harvard University, 2011).

De gebruikte bronnen worden in het boek steeds op de pagina in de voetnoten vermeld en zijn daarnaast ook verzameld aan het eind van het boek in een overzicht van alle eindnoten. De gebruikte bronnen in het boek beslaan een periode van 1956 t/m 2012. Het boek is in 2013 gepubliceerd en had ten tijde van deze beschrijving zes Nederlandse drukken.

Bevinding vanuit de POINT-werkplaats/praktijk

Het boek biedt concrete aanpassingen, waar niet alleen de hoogbegaafde leerlingen van profiteren, maar de hele klas. Het boek is zeer geschikt voor leerkrachten, die aanlopen tegen niet goed ontwikkelde executieve functies bij hun leerlingen. Zeker bij (hoog)begaafde leerlingen is het belangrijk om hier bewust aan te werken. Ook bij deze groep komt co-morbiditeit voor.

Het boek is duidelijk en gebaseerd op wetenschappelijk onderbouwde interventies. Ieder hoofdstuk begint met een algemene introductie. Daarna worden alle elementen van de aanpak één voor één uitgelegd, regelmatig voorzien van voorbeeld.

Het is jammer dat de inspiratie sjablonen en apps bij de aanpak, gebaseerd op de taxonomie van Bloom, Engelstalig zijn en dat het soms wat onduidelijk is welke app er precies bedoeld wordt.

Bronnen

- Gratis te downloaden materiaal uit het boek via <https://www.hogrefe.nl/>
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2011). Building the brain's "air traffic control system: how early experiences shape the development of executive function. *Cambridge*.

- Gioia, G. A., Isquith P.K., Guy, S.C., & Kenworthy, L. (2000). *Behavior rating inventory of executive function: Professional manual*. Psychological Assessment Resources
- Gioia, G. A., Isquith P.K., Retzlaff, P.D., & Espy, K.A. (2002). Confirmatory factor analysis of the behavior rating inventory of executive function (brief) in a clinical sample. *Clinical Neuropsychology*, 8(4), 249-257.
- Suchy, Y. (2009). Executive Functioning: Overview, assesment, and researsch issues for non-neuropsychologics. *Annals of Behavioral Midicibe*, 37(2), 106-116.